

A véleménynyilvánítás szabadsága

A tananyag alapjául szolgáló kutatás
a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program
című kiemelt projekt keretében zajlott; a projekt az Európai Unió
támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával
valósul meg. (Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj.)

Dr. Smuk Péter
egyetemi docens

Nem értek egyet azzal, amit mondasz, de életem végéig
harcolni fogok azért, hogy mondhasd.

Voltaire (?)

Véleménynyilvánítás, szólás szabadsága

■ PPJE 19. cikk

- 1. Nézetei miatt senki sem zaklatható.
- 2. Mindenkinnek joga van szabad véleménynyilvánításra; ez a jog magában foglalja mindenfajta adat és gondolat határookra való tekintet nélküli -szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más tetszése szerinti módon történő - keresésének, megismerésének és terjesztésének a szabadságát is.
- 3. Az e cikk 2. bekezdésében meghatározott jogok gyakorlása különleges kötelességekkel és felelősséggel jár. Ennélfogva az bizonyos korlátozásoknak vethető alá, ezek azonban csak olyanok lehetnek, amelyeket a törvény kifejezetten megállapít és amelyek
 - a) mások jogainak vagy jóhírnevének tiszteletben tartása, illetőleg
 - b) az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közérkölcsh védelme érdekében szükségesek.

Véleménynyilvánítás, szólás szabadsága

■ EJEE 10. cikk

- 1. Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. E jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és átadásának szabadságát országhatárokon tekintet nélkül, és anélkül, hogy ebbe hatósági szervnek joga lenne beavatkozni. E cikk nem képezi akadályát annak, hogy az államok a rádió, mozgókép vagy televízióvállalatok működését engedélyezéshez kössék.
- 2. E kötelezettségekkel és felelősséggel együttjáró szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi integritás, a közbiztonság, a zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas információ közlésének megakadályozása, a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.

Véleménynyilvánítás, szólás szabadsága

- **Alapjogi Charta 11. cikk**

- **A véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága**

- (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát, valamint az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna, továbbá országhatárookra való tekintet nélkül.
- (2) A tömegtájékoztatás szabadságát és sokszínűségét tiszteletben kell tartani.

Véleménynyilvánítás, szólás szabadsága

■ Alk. 61. § 2010-ig

- 61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.
- (2) A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát.
- (3) A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény, valamint a sajtószabadságról szóló törvény elfogadásához ...*[kis 2/3]*
- (4) A közszolgálati rádió, televízió és hírügynökség felügyeletéről, valamint vezetőinek kinevezéséről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvény elfogadásához ...*[kis 2/3]*

Véleménynyilvánítás szabadsága - Alaptv. IX. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
- (2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.
- (3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.
- (4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.
- (5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek - törvényben meghatározottak szerint - jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.
- (6) A sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

„Kommunikációs alapjogok”

- **AB alaphatározat: 30/1992. (V. 26.) AB hat.**
- **„Anyajog”: véleménynyilvánítás szabadsága**
- **Kommunikációs alapjogok:**
 - a szólás és a sajtószabadság,
 - az informáltsághoz való jog, az információk megszerzésének szabadsága,
 - a művészi, irodalmi alkotás szabadsága és a művészeti alkotás terjesztésének szabadsága,
 - a tudományos alkotás szabadsága és a tudományos ismeretek tanításának szabadsága
 - a lelkiismereti és vallásszabadság
 - a gyülekezési jog is
- **„Ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban.”**

A kommunikációs jogok anyajoga

- Szubjektív oldal, alanyi jogok

- Objektív oldal, intézményvédelmi kötelezettség

- a közvélemény, mint alapvető politikai intézmény garantálása

- Korlátozás

- „szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni” *(súlyosabb, ha a cél egy másik alapjog védelme, mint egy elvont értéké)*
- „... a véleményt annak érték és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátai vannak csak. ...Az Alkotmány a szabad kommunikációt - az egyéni magatartást és a társadalmi folyamatot - biztosítja, s nem annak tartalmára vonatkozik a szabad vélemény-nyilvánítás alapjoga.”

Korlátozás szempontjai

■ Külső korlátok

- Mások jogai, egyéb érdekek (közérkölc, ifjúság, közegészségügy,...)

■ Méltóság, jó hírnév

- tudatos vagy gondatlan hamis tényállítás nem védett
- Közzsereplők bírálhatósága (36/1994. (VI. 24.) AB hat.)
- egyének vagy közösségek méltósága?

■ Alkotmányos értékek (nemzeti jelképek)

■ Sajátos történelmi körülmények

- Önkényuralmi jelképek, holokauszt és kommunizmus bűneinek tagadása

■ Szükségesség-arányosság (ill. *clear and present danger*)

Gyűlöletbeszéd I.

- **30/1992 (V. 26.) AB hat. — alaphatározat, a Btk. 269.§-ról**
 - „(1) Aki nagy nyilvánosság előtt
 - a) a magyar nemzet vagy valamely nemzetiség,
 - b) valamely nép, felekezet vagy faj, továbbá a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, büntettet követ el....
 - (2) Aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzetet, valamely nemzetiséget, népet, felekezetet vagy fajt sértő vagy lealacsonyító kifejezést használ, vagy más ilyen cselekményt követ el, vétség miatt ...”

Gyűlöletbeszéd II.

■ 12/1999. (V. 21.) AB hat.

- "...illetve gyűlölet keltésére alkalmas egyéb cselekményt követ el"

■ 18/2004. (V. 25.) AB hat.

- gyűlöletre izgat, vagy erőszakos cselekmény elkövetésére hív fel ...
becsmérel vagy megaláz

■ 95/2008. (VII. 3.) AB hat.

- olyan kifejezést használ, vagy híresztel, (olyan - különösen önkényuralmi rendszerre vagy eszmére emlékeztető vagy utaló - testmozdulatot tesz,) amely alkalmas arra, hogy a csoport tagjainak becsületét csorbítsa

■ 96/2008. (VII. 3.) AB hat.

- „személyhez fűződő jog sérelmét jelenti különösen” (Ptk.!) — *az egyénre „átsugárzó sérelem”*

BTK (2012. évi C. tv.) #I

■ XXXII. FEJEZET A KÖZNYUGALOM ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

■ Háborús uszítás

■ **331. §** Aki nagy nyilvánosság előtt háborúra uszít, vagy egyébként háborús hírverést folytat, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

■ Közösség elleni uszítás

■ **332. §** Aki nagy nyilvánosság előtt

■ a) a magyar nemzet ellen,

■ b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport ellen, vagy

■ c) a lakosság egyes csoportjai ellen - különösen fogyatékosokra, nemi identitásra, szexuális irányultságra tekintettel -

■ gyűlöletre uszít, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

■ A nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása

■ **333. §** Aki nagy nyilvánosság előtt a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek által elkövetett népirtás vagy más, emberiség elleni cselekmények tényét tagadja, kétségbe vonja, jelentéktelen színben tünteti fel, vagy azokat igazolni törekszik, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

■ Nemzeti jelkép megsértése

■ **334. §** Aki nagy nyilvánosság előtt Magyarország himnuszát, zászlaját, címerét vagy a Szent Koronát sértő vagy lealacsonyító kifejezést használ, illetve azokat más módon meggyalázza, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

BTK (2012. évi C. tv.) #2

■ Önkényuralmi jelkép használata

- **335. §** Aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vöröscsillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet a köznyugalom megzavarására alkalmas - különösen az önkényuralmi rendszerek áldozatainak emberi méltóságát vagy kegyeleti jogát sértő - módon
 - a) terjeszt,
 - b) nagy nyilvánosság előtt használ, vagy
 - c) közszemlére tesz,
- ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt elzárással büntetendő.

■ Hatósági rendelkezés elleni uszítás

- **336. §** Aki nagy nyilvánosság előtt, a köznyugalom megzavarására alkalmas módon hatóság rendelkezése ellen általános engedetlenségre uszít, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

■ Rémhírterjesztés

- **337. §** Aki közveszély színhelyén nagy nyilvánosság előtt olyan valótlan tényt vagy való tényt oly módon elferdítve állít vagy híresztel, amely a közveszély színhelyén alkalmas az emberek nagyobb csoportjában zavar vagy nyugtalanság keltésére, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

■ Közveszéllyel fenyegetés

- **338. §** (1) Aki a köznyugalom megzavarására alkalmas olyan valótlan tényt állít, híresztel, vagy azt a látszatot kelti, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a közveszéllyel fenyegetés a köznyugalmat súlyosan megzavarta.

Új PTK (2013. évi V. tv.) #1

- 2:44. § *[Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]*
- A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja. [vö. II/1193/2013. Ab hat.!!!]
- 2:45. § *[A becsülethez és jóhírnévhez való jog]*
- (1) A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.
- (2) A jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.

Új PTK (2013. évi V. tv.) #2

- 2:54. § [A személyiségi jogok érvényesítése] (1) A személyiségi jogokat személyesen lehet érvényesíteni. ...
- (4) Ha a személyiségi jog megsértése közérdekbe ütközik, a jogosult hozzájárulásával az ügyész keresetet indíthat, ... E bekezdést az (5) bekezdésben foglalt jogsértés esetén azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy **az ügyész a jogosult hozzájárulása nélkül is** – az elévülési időn belül – keresetet indíthat.
- (5) A **közösség bármely tagja** jogosult a személyisége lényeges vonásának minősülő, a magyar nemzethez, illetve valamely nemzeti, etnikai, faji vagy vallási **közösséghez tartozásával összefüggésben** a közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő vagy kifejezőmódjában indokolatlanul bántó jogsérelem esetén a jogsértés megtörténtétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül személyiségi jogát érvényesíteni. A közösség **bármely tagja** a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedésének kivételével a személyiségi jogok megsértésének valamennyi szankcióját érvényesítheti.